

політики повинні стати оновлення науково-технічного і виробничого потенціалу на сучасній технологічній базі і завоювання лідируючих позицій на світовому ринку в окремих напрямках, де підприємства машинобудування України мають наукові розробки світового рівня.

Список використаних джерел:

1. Шмігельська З.К. Зарубіжний досвід управління інноваційною діяльністю малих і середніх підприємств та можливості його адаптації в ринковій економіці України / Шмігельська Зоряна Костянтинівна // Стратегічні пріоритети. – 2007. – №2(3). – С. 119-128.
2. Федулова Л.І. Інноваційна економіка / Л.І. Федулова. – К. : Либідь, 2006. – 480 с.

Ключові слова. Критерії, інвестиційні рішення, оцінка ефективності, ефект, результати, витрати, капітальні вкладення, прибуток, управління.

Ключевые слова. Критерии, инвестиционные решения, оценка эффективности, эффект, результаты, расходы, капитальные вложения, прибыль, управление.

Keywords. Criteria, investment decisions, estimation of efficiency, effect, results, charges, capital investments, income, management.

УДК 65.001.76

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ

Сейсебаєва Н. Г., викладач НФ, Запорізького національного університету

Сейсебаєва Н. Г. Методологічні підходи до оцінки оптимізації управлінських інновацій на підприємствах машинобудування. Досліджено методологічні підходи до оцінки оптимізації управлінських інновацій на підприємствах машинобудування. Визначено проблеми створення та становлення інноваційної парадигми державного управління дієвої моделі інноваційного розвитку підприємств машинобудування. Запропоновано впровадження комплексу методів і сфери їх використання в межах виокремленого проблемного поля підприємств машинобудування.

Сейсебаєва Н. Г. Методологические подходы к оценке оптимизации управленческих инноваций на предприятиях машиностроения. Исследованы методологические подходы к оценке оптимизации управленческих инноваций на предприятиях машиностроения. Определены проблемы создания и становления инновационной парадигмы государственного управления действенной модели инновационного развития предприятий машиностроения. Предложено внедрение комплекса методов и сферы их использования в пределах выделенного проблемного поля предприятий машиностроения.

Seysebaeva N. Methodological approaches to the assessment of optimization of management of innovation in engineering enterprises. Investigated methodological approaches to assessing optimization of management innovation in engineering enterprises. Identified problems of creation and development of innovative paradigm of effective governance model of innovative development of mechanical engineering. Proposed introduction of a range of methods and the scope of their use within the selection of the problem field of mechanical engineering.

Постановка проблеми. У найбільш загальному плані методологія дослідження управлінських інновацій визначається контекстом міждисциплінарної наукової парадигми, яка формується в результаті синтезу даних різноманітних соціальних наук, філософської методології та розуміння завдань дослідження і їх соціального і когнітивного контексту. Відповідно, методології є досить різноманітними як з історико-генезисного боку, так і як складові сучасного управлінського знання. Питання оптимізації інноваційного управління є перманентно актуальним.

Метою статті є дослідження методологічних підходів до оцінки оптимізації управлінських інновацій на підприємствах машинобудування. Визначити проблеми створення та становлення інноваційної парадигми державного управління дієвої моделі інноваційного розвитку підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу. На кожному етапі розвитку проблему вдосконалення розуміють по-новому та намагаються вирішувати відповідно до оновлених науково-еволюційних засад. Встановлення функцій відповідності еволюційних потреб держави та суспільства потребам оптимізації системи управління має ґрунтуватися на одній із сучасних парадигм еволюції, методологічному та логіко-понятійному апараті певної науки, в якій проблеми оптимізації розглядаються наочно. Оптимізація управління за певними визначеними критеріями є органічною частиною науки і практики управління. Системні соціальні характеристики інноваційного управління, які визначають його теоретико-методологічні основи,

узагальнюються в понятті управлінська парадигма. Управлінська парадигма – це система концепцій, методологій і методів, що створюють прийнятну в конкретній соціально-економічній системі модель постановки і вирішення проблем управління. Парадигму можна цілеспрямовано культивувати, хоча загалом процес її становлення є стохастичним результатом розвитку суспільства та впливу цього результату на систему інноваційного управління. Стосовно загального характеру парадигми інноваційного управління в Україні точаться дискусії, проте більшість дослідників вважають, що її потрібно визначати через поступову заміну адміністрування впровадження інновацій самоврядними засадами ефективної інноваційної діяльності. Відтак поширення набуває поняття „сучасна парадигма інноваційного розвитку підприємств”, у межах якої формуються теоретико-прикладні засади управління сучасним інноваційним підприємством. Разом з тим поширення набуває і термін „інноваційна парадигма державного управління”, оскільки „інноваційне управління – найважливіший механізм реалізації інновацій, оновлення всіх сфер суспільства”.

Становлення інноваційної парадигми державного управління пов'язане з розв'язанням цілої низки методологічних проблем у межах теорії управління підприємствами машинобудування, до яких передусім доцільно віднести: формування відповідного категоріального апарату системного характеру; перетворення державного управління в соціоінженерну науку, у державний менеджмент, що забезпечує трансформацію теорії в інноваційні моделі та проекти; розширення міждисциплінарного характеру державного управління із залученням ефективних методологій та методів з інших наук; зміцнення філософсько-методологічних засад завдяки узгодженню інноваційної методології з методологією обґрунтування постсоціальних практик.

Реально будь-яке сучасне теоретичне дослідження управлінських інновацій у методологічному плані є полі- чи метапарадигмальним, ґрунтуючись на кількох наукових парадигмах, що використовуються або як рівноправний синтез методологій, або як об'єднання методологій на основі синтезованої метапарадигмальної конструкції. Особливістю методології є також необхідність поєднання підходів багатьох шкіл управлінської думки. При цьому управлінські інновації спираються як на теоретичні концепції, так і на різні наукові підходи і практичні прийоми. Це пояснюється високою складністю і низькою детермінованістю об'єкта управління в умовах швидкоплинних і різновекторних змін. Проте при величезному різноманітті «інструментальних» методологій та концептуальних основ все ж доцільно виділити кілька фундаментальних методологічних підходів, які визначають загальний характер, проблемне поле, евристичний потенціал досліджень управлінських інновацій у сучасній науці.

Найпоширенішим методологічним підходом до дослідження інновацій у сфері управлінської діяльності є її інтерпретація в контексті економічного розвитку. У межах найпопулярнішої в сучасних умовах нової інституційної економіки, розробленої відомим фахівцем Д. Норттом, трансформаційні процеси в будь-яких сферах соціального управління розглядаються як вирішальний аспект економічного зростання. Вказана методологія обґрунтовує як вирішальний фактор соціально-економічного розвитку витрати суспільства на створення й підтримку нормативних основ свого існування. У зв'язку з цим Д. Нортт вказує: «Багато учасників економіки не виробляють нічого з того, що споживають люди. Однак... чиновники, менеджери і політики... беруть участь у трансакційних угодах, що складають значну частину операцій економічної системи» [1]. Мінімізація цих трансакційних витрат на машинобудівних підприємствах є основою економічного зростання і соціального розвитку, що на ньому ґрунтується. Відповідно управлінські інновації з методологічного боку розглядаються як системний детермінуючий чинник соціально-економічного розвитку відповідно до цивілізаційних стандартів, характерних для сучасного інноваційного суспільства. Вказана методологія орієнтує на дослідження управлінських інновацій під кутом зору економічних категорій ефективності, показників технологічного устрою, раціонального використання ресурсів.

Усе більшого поширення набуває синергетична методологія дослідження управлінських інновацій, передусім у контексті становлення постсучасних соціальних та управлінських практик. Синергетична методологія демонструє свою ефективність для дослідження процесів маргінальних та особливо системних змін в умовах наростання багатомірності держави й суспільства, необхідності еволюції в єдності різноманітних соціальних та управлінських систем, невизначеності майбутнього тощо. Особливо важливо те, що синергетична методологія дозволяє визначити ті напрями розвитку інноваційного управління, які є безвихідними (метод звуження шляхів пошуку) і, таким чином, забезпечує високу ефективність застосування теоретико-методологічного інструментарію формування проблемного поля і напрямів дослідження. Обґрунтовані в межах синергетичної методології дослідження інновацій на машинобудівних підприємствах дають можливість дійти також висновку про те, що вона адекватна для розробки концепцій управління дією дисипативних сил (збільшення кількості та якості контактів задля забезпечення ефективності інноваційної діяльності).

У цьому контексті синергетика як методологія дослідження управлінських інновацій є незамінною при аналізі мережно-поліархічних компонентів інноваційного управління, процесів децентралізації, диверсифікації управлінської діяльності, а також системних процесів маркетингації інноваційного управління та його інтеграції в загальноцивілізаційний процес інноваційної революції і глобалізації. Окремі автори також указують на продуктивність синтезу синергетичної методології з уже традиційними засадами дослідження управлінських інновацій – структурно-функціональним аналізом, менеджментною парадигмою, системним підходом. Зокрема, високу ефективність забезпечує методологія поєднання синергетичного синтезу та стратегічного прогнозування ефективності інноваційної діяльності на підприємствах машинобудування. У межах системного підходу інновації в управлінні досліджуються як складна багаторівнева система, тобто об'єкт, що відзначається

складною внутрішньою будовою, численністю складових частин і елементів, які взаємодіють між собою і з навколишнім середовищем. Управлінські інновації розглядаються як відкрита система, у контексті взаємодії органів інноваційного управління з навколишнім середовищем і одночасно наявності специфічного внутрішнього середовища, що змінюється в процесі вказаної взаємодії.

У межах системної методології виділяються основні кластери інноваційних процесів, на найбільш загальному рівні – дихотомічного характеру. Найбільшого поширення отримав методологічний підхід, за яким системна структуризація інноваційних процесів здійснюється на основі взаємодії управлінської підсистеми (системи інноваційного управління) та об'єктів управління (управління інноваціями). Відтак системна методологія орієнтує на вивчення двох типів інновацій в управлінні. По-перше, це внутрішньосистемні трансформації інноваційного управління, які відображають безпосередній вплив інновацій, що протікають у системах управління та економіках на процеси в системі інноваційного управління. Передусім ці інновації мають причетність до функціонального вдосконалення механізмів управління завдяки збільшенню виконавської дисципліни, зменшення нераціональних операцій, удосконалення розподілу функціональних ролей. По-друге, це управлінські зміни, які містяться під впливом зовнішньо-системних чинників і поза межами прямого інноваційного контролю. Передусім це стосується деконцентрації управління й застосування самоорганізаційних діяльничих методик стосовно об'єктів управління, ринкової та клієнталістської переорієнтації інноваційного управління тощо.

Указані основні підсистеми інновацій в управлінні визначають два найширші об'єкти дослідження управлінських інновацій. Один з них стосується внутрішньої раціоналізації управлінських процесів на основі логіки розвитку системи інноваційного управління та цілеспрямованого залучення управлінських технологій з різних сфер соціальної життєдіяльності, передусім з бізнесу. Інший є узагальненням процесу адаптації управління інноваційним розвитком до системних соціальних трансформацій постіндустріального зразка і відображає впровадження не лише інноваційних технологій, а й інноваційних методологій функціонування та розвитку управління діяльністю підприємств машинобудування в контексті задоволення нових соціальних потреб працюючих на цих підприємствах.

Таким чином, з методологічної точки зору в процесі дослідження потрібно враховувати, що інновації в управлінні є не лише результатом зовнішніх впливів і необхідності до них адаптуватися, але й наслідком саморозвитку самої управлінської системи підприємств машинобудування, утворення нових, раніше не існуючих внутрішніх чинників, що з'являються в результаті самостійної, порівняно незалежної від зовнішніх соціокультурних умов логіки розвитку системи управління підприємством. Сюди відносяться як тенденції генезису загальноуправлінських методологій і методів, так і специфічні внутрішньосистемні процеси в межах діяльності підприємств машинобудування.

Окремим аспектом методології дослідження управлінських інновацій є визначення комплексу застосовуваних методів і сфери їх використання в межах виокремленого проблемного поля підприємств машинобудування. Різноманітні методи наукового дослідження використовувалися залежно від їх інформаційного і процедурного характеру. Методи інтерполяції й екстраполяції, що ґрунтуються на поширенні встановлених кількісних зв'язків на нові сфери, використовуються для аналізу кількісних характеристик процесів розвитку в системі інноваційного управління. Аналітичні методи, що ґрунтуються на процедурах синтезу-аналізу якісних і кількісних даних, застосовуються для дослідження якісних ознак і характеристик цього розвитку, що визначають можливі варіанти внутрішньої структури об'єкта дослідження, якісні або кількісні зв'язки між структурними елементами. Методи, що передбачають проведення різного роду експертиз, використовуються, як правило, уже у вигляді результатів (експертних оцінок та узагальнених думок окремих фахівців) для виділення суттєвих ознак управлінських процесів. Широко використовуються методи аналогій, що ґрунтуються на процедурах переходу від властивостей аналогів до характеристик об'єкта дослідження, для порівняння інформації про властивості їх схожих рис (управлінських процесів, їх середовищ) і виділення сутнісних характеристик й оптимальних напрямів управлінських інновацій, а також обґрунтування прогнозів для стратегічного планування інновацій у державному управлінні.

Висновки. Міждисциплінарний характер дослідження управлінських інновацій доцільно забезпечувати через визначення взаємозв'язків і перетин проблемного поля теорії інноваційного управління та інноваційного менеджменту як спеціалізованої наукової дисципліни, у межах якої здійснюється розробка теоретико-методологічних засад інновацій. Саме інноваційний менеджмент на методологічному рівні обґрунтовує застосовність як методології дослідження інновацій в управлінні елементів логіки, педагогіки, науки знання, математики, кібернетики, низки технічних і економічних наук, психології, соціології тощо.

Інноваційний менеджмент обґрунтовує і цілу низку найважливіших з методологічного боку підходів до дослідження інноваційного процесу в системі інноваційного управління. Це системний, маркетинговий, життєциклічний і проектний підходи, певною мірою – поведінковий і соціально-психологічний підходи. Вони виявляють головні закономірності розвитку інноваційної діяльності у сфері управлінської діяльності і формують особливий тип інноваційного управління на підприємствах машинобудування.

Список використаних джерел:

1. Нортон Д.С. Организация, ориентированная на стратегию / Д.С. Нортон, Р.С. Каплан ; Пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2004. – 392 с.

Ключові слова: ефективність, управління, еволюція, інновації, парадигма, економічне зростання, розвиток, методологія, концептуальні основи, синергетика, механізм, оптимізація.

Ключевые слова: эффективность, управление, эволюция, инновации, парадигма, экономический рост, развитие, методология, концептуальные основы, синергетика, механизм, оптимизация.

Keywords: efficiency, management, development, innovation, paradigm, economic growth, development, methodology, conceptual framework, sinergetika, mechanism, optimization.

УДК 331.102.344:339.137

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сьомченко В. В., к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Запорізький національний університет

Сьомченко В. В. Інтелектуальний капітал як фактор розвитку інноваційної економіки. У статті проаналізовано трактування поняття «інтелектуальний капітал» зарубіжними та вітчизняними науковцями. Визначено його характеристику та структуру.

Сёмченко В. В. Интеллектуальный капитал как фактор развития инновационной экономики. В статье проанализированы трактовки понятия "Интеллектуальный капитал" зарубежными и отечественными учеными. Определено его характеристику и структуру.

Somchenko V. Intellectual capital as a factor in the innovation economy. In the article there are analyzed the interpretation of the term "intellectual capital" foreign and domestic scholars. Defined its characteristics and structure.

Постановка проблеми. Сьогодні однією з наймогутніших рушійних сил розвитку цивілізації є творча діяльність людини. В сучасних умовах ефективність економіки, науково-технічний рівень виробництва, соціально-економічний прогрес залежать від обсягу накопичених суспільством знань та ефективності використання інтелектуальних ресурсів нації.

Світовий досвід підтверджує ефективність інноваційної моделі розвитку на основі використання результатів інтелектуальної діяльності. Основне суспільне багатство розвинутих країн – це нова інтелектуальна еліта: науковці, підприємці, менеджери, фінансисти, висококваліфіковані інженери, інші фахівці, зайняті у сфері високих технологій, розповсюдження інформації та нових знань. Саме вони формують середній клас, який є основою соціальної стабільності і рушієм прогресу.

Сьогодні в усьому світі інтелектуальна власність стає могутнім важелем економічного розвитку суспільства. Останнім часом наша держава також приділяє значну увагу удосконаленню державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень. Питання інтелектуального капіталу досліджували багато зарубіжних та вітчизняних науковців, а саме: Е. Брукінг [1], А. Стюарт Томас [2], В.Л. Іноземців [3], Б.Б. Леонтьєв [4], М.А. Ескіндаров [5], О.О. Стрижак [6], О.В. Кендюхов [7], О.Б. Бутнік- Сіверський [8], А. Чухно [9], А. Гапоненко [10] та інші. Не зважаючи на те, що інтелектуальному капіталу присвячено багато наукових праць, єдиного підходу до визначення його сутності не існує.

Метою роботи є визначення сутнісної характеристики та структури інтелектуального капіталу.

Викладення основних результатів дослідження. Незважаючи на настільки важливий і інтуїтивно зрозумілий високий ступінь значимості інтелектуального капіталу для компанії, в науковому співтоваристві як і раніше не вироблена єдина дефініція інтелектуального капіталу, а також не визначена базова модель, за допомогою інструментарію якої можна розглядати невлімові активи.

Проведемо детальний огляд існуючих точок зору щодо визначення поняття «інтелектуальний капітал».

Е. Брукінг вважає, що інтелектуальний капітал - це термін для позначення нематеріальних активів, без яких компанія не може існувати, посилюючи конкурентні переваги. Складовими частинами інтелектуального капіталу є: людські активи, інтелектуальна власність, інфраструктурні й ринкові активи [1].

А. Стюарт Томас стверджує що інтелектуальний капітал - це невидимі активи, знання, базисна компетенція, стратегічні активи, базисні можливості, невлімові ресурси, організаційна пам'ять [2].

На думку В.Л. Іноземціва інформація і знання за своєю природою та формами участі у виробничому процесі фактори, у рамках фірм приймають вигляд інтелектуального капіталу. Інтелектуальний капітал являє собою щось на зразок «колективного мозку», що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі й імідж фірми [3].